

Дете 44
Том Роб Смит

♡ ИЗДАВАЧКА КУЌА ХАРТ БУКС ПАБЛИШЕР ♡

www.sakamzneli.mk

Наслов на оригиналот

Child 44

© 2004 Tom Rob Smith

Copyright © за македонското издание
Издавачка куќа Харт Букс Паблишер, 2014

Превод

Ивана Николовска

Коректура

Светлана Стојанова

Лектор

Марија Иванова

Главен уредник

Ивана Николовска

Интернет маркетинг менаџер

Деана Николовска

Дизајн на корица и компјутерска обработка

Диме Спасев

Сите права за книгата се задржани.

Ниту еден дел од ова издание не смее да биде препечатуван,
копиран или објавуван во која било форма или на кој било
начин во електронските или печатените медиуми.

ДЕТЕ 44

Њујорк Тајмс Бестселер

ТОМ РОБ СМИТ

i♥books

На моите родители

**Советски Сојуз
Украина
Село Червој**

25 Јануари, 1933

Со оглед на тоа што Марија веќе имаше одлучено да умре, нејзината мачка мораше да се грижи сама за себе. Таа и без тоа се грижеше за неа премногу долго, одамна ја имаше преминато границата според која веќе немаше смисла да чуваш миленик. Селаните многу одамна ги имаа фатено и изедено сите стаорци и глувци. Домашните животни исчезнаа брзо после тоа. Сите животни, освен едно, оваа мачка, нејзината придружничка што таа ја чуваше скриена. Зошто не ја уби? Затоа што ѝ требаше причина за живот, нешто или некој за кој би живеела, нешто или некој кој би го штитела и сакала - нешто поради кое би преживувала. Таа имаше ветено дека ќе продолжи да ја храни сè до денот кога веќе нема да може да се храни ни самата. А тој ден беше денешниот. Таа веќе ги имаше исечено нејзините кожни чизми на тенки ленти, варејќи ги со коприви и семе од цвекло. Веќе копаше во потрага по некој црв и цвакаше кори од дрва. Утрово, во трескавичен делириум, ја гризеше и шумукаше ногарката на нејзиниот стол во кујната, цвакаше и цвакаше сè додека малите отцепени парченца од дрвото не почнаа да ѝ се вкопуваат во непцата. Кога ја виде што прави, нејзината мачка побегна да се скрие под креветот и не сакаше да излезе дури ни кога Марија

Дете 44

клекна, извикувајќи го нејзиното име и обидувајќи се да ја успокои. Тоа беше моментот кога Марија одлучи да умре, без ништо за јадење и никој за сакање.

Марија чекаше да се стемни пред да ја отвори влезната врата. Сметаше дека нејзината мачка ќе има поголеми шанси незабележано да стигне до шумата под покривката на мракот. Таа знаеше дека ако некој од селото ја види, веднаш ќе се фрли во лов. Дури и олку блиску до сопствената смрт, помислата некој да ја убие нејзината мачка ја вознемируваше. Се тешеше со фактот што факторот на изненадување работеше во нивна корист. Во заедница каде возрасни мажи цвакаа грутки земја во надеж дека ќе најдат некоја мравка или јајце од инсект, каде децата буричкаа во коњски гомна во надеж дека ќе најдат некоја несварена мешунка и жените се караа за обични коски, Марија беше сигурна дека никој не веруваше дека една мачка сè уште би можела да е жива.

*

Павел не можеше да им поверува на своите очи. Суштеството беше чудно, слабо, со зелени очи и црно дамкесто крзно. Дефинитивно беше мачка. Тој собираще дрва за огрев кога го виде животното како истрчува од куката на Марија Антоновна, како го преминува патот покриен со снег и се упатува кон шумата. Задржувајќи го здивот, тој разгледа околу себе. Никој друг го немаше забележано животното. Околу него немаше никој, а прозорците беа темни. Малку чад, единствениот знак на живот, се крваше од помалку од половината оџаци. Изгледаше како тешкиот снег да го згаснал целото село, како да ги изгаснал сите знаци на живот. Најголемиот дел од снегот беше недопрен: речиси воопшто немаше стапалки, ниту една исчистена патека. Деновите беа подеднакво тивки како и ноќите. Никој не стануваше да работи. Никој од неговите пријатели не си играше, сите си беа во своите куќи каде стуткани лежеа во кревет со своите семејства, редици од крупни, испиени очи

Том Роб Смит

загледани во таван. Возрасните почнаа да изгледаат како деца, децата како возрасни. Најголемиот дел веќе се имаа откажано од потрагата по храна. Во овие околности, појавувањето на мачка беше живо чудо - повторна појава на суштество кое одамна се сметаше за истребено.

Павел ги затвори очите и се обиде да се присети кога последен пат имаше јадено месо. Кога ги отвори очите, тој се лигавеше. Пунката му се слеваше од двете страни на устата во густы поточиња. Ја избриша со задниот дел од дланката. Возбуден, тој ги фрли собраните дрвца и се стрча накај дома. Мораше да ѝ ги каже неверојатните вести на својата мајка, Оксана.

*

Оксана седеше замотана во волнено ќебе и зјапаше во подот. Телото ѝ беше потполно неподвижно во обид да заштеди енергија додека размислуваше како можеше да продолжи да го одржува своето семејство во живот - тоа беа мисли кои ѝ ја исполнуваа главата во секој буден час и секој страшен сон. Таа беше една од ретките кои се немаа откажано. И воопшто немаше намера да се откаже. Не додека ги имаше своите синови. Но решителноста сама по себе не беше доволна, таа мораше да биде внимателна: секој непромислен напор можеше да значи премор, а преморот несомнено значеше смрт. Пред неколку месеци, Николај Иванович, сосед и пријател, се имаше впуштено во очаен напад на државен амбар. И не се врати дома. Утрото по неговото заминување од дома, сопругата на Николај и Оксана отидоа да го бараат. Го најдоа неговото тело покрај патот, легнато на грб - костурско тело со извиен, развлечен стомак подуен од несварените мешунки што ги проголтал додека умирал. Неговата жена липаше додека Оксана го вадеше останатото жито од неговите џебови, делејќи го меѓу нив. На враќање кон селото, сопругата на Николај им ги кажа вестите на сите. Наместо да ја сожалуваат, луѓето ѝ завидуваа, никој не можеше да мисли на ништо друго, освен на неколкуте шаки пченица кои таа ги поседуваше.

Дете 44

Оксана сметаше дека жената беше чесна будала - таа ги имаше ставено двете во опасност.

Нејзиниот спомен беше прекинат кога слушна дека некој трча. Никој повеќе не трчаше, освен ако не стануваше збор за важни вести. Таа исплашено стана. Павел влета во собата и задишано изјави: „Мајко, видов мачка.“

Таа истапи нанапред и му ги стегна рацете на својот син. Мораше да се осигури дека тој не си замислуваше нешто; гладот знаеше да си игра мајтап со човек. Но неговото лице не покажуваше знаци на делириум. Очите му беа остри и јасни, а изразот на лицето сериозен. Тој имаше само десет години, а веќе беше маж. Околностите налагаа да се одрече од своето детство. Неговиот татко најверојатно беше мртов, а ако не мртов, тогаш мртов за нив. Тој се имаше упатено кон градот Киев во надеж дека ќе се врати со храна. Сè уште не беше вратен и Павел разбираше, без некој да мора да му каже или да го утеша, дека неговиот татко никогаш нема да се врати. Сега Оксана зависеше од својот син исто колку што тој зависеше од неа. Тие беа партнери и Павел на глас се имаше заколнато дека тој ќе успее во она во што татко му немаше успеано: дека ќе се погрижи неговото семејство да остане живо.

Оксана му го допре образот на својот син. „Можеш ли да ја фатиш?“

Тој гордо се насмевна. „Ако имам коска.“

Мочуриштето беше замрзнато. Оксана почна да копа во снегот за да најде камен. Загрижена дека вревата би можела да привлече внимание, таа го замота каменот во својот шал, придушвајќи ја буката додека кршеше мала дупка во мразот. Го спушти каменот. Подготвувајќи се за црната, замрзната вода, таа ја стави раката внатре и се згрчи од студ. Знаеше дека имаше само неколку секунди пред раката целосно да ѝ отрпне, па се движеше брзо. Нејзината рака го допре дното, но таму не најде ништо, освен тиња. Каде беше? Кревајќи паника, таа се наведна надолу и целосно ја пикна раката во водата, а

Том Роб Смит

потоа почна да пребарува лево и десно, иако раката веќе почнуваше да ѝ се вкочанува. Нејзините прсти допреа стакло. Со ужасно чувство на олеснување, таа го стегна шишето и го извади. Кожата ѝ беше сина како некој да ја удрил. Тоа не ја загрижуваше, таа го најде она што го бараше - шише запечатено со катран. Ја избриша калта од него и сирна внатре. Во шишето имаше колекција од мали коски.

Таа се врати во куќата и виде дека Павел го имаше запалено огнот. Го стави грлото од шишето над пламенот и почна да го топи катранот. Додека чекаа, Павел ја забележа нејзината сина кожа и почна да ѝ ја трие раката, грижливо враќајќи ја циркулацијата во неа. Кога катранот се стопи, таа го преврте и протресе шишето. Неколку ковчиња се заглавија во грлото. Оксана ги повлече за да ги извади и му ги понуди на својот син. Павел внимателно ги разгледа, грепкајќи ја површината и мирисајќи ја секоја посебно. Кога го направи својот избор, тој беше подготвен да замине.

Таа го запре. „Зем го брат ти.“

Павел сметаше дека ова е грешка. Неговиот помал брат беше несмасен и бавен. Меѓу другото, мачката му припаѓаше нему. Самиот ја имаше видено, самиот планираше да ја фати. Сакаше ова да биде негова победа. Мајка му му стави уште едно ковче во раката. „Зем го Андреј.“

*

Андреј имаше скоро осум години и многу го сакаше својот постар брат. Тој многу ретко излегуваше надвор, па своето време го поминуваше во задната соба, каде што тие тројцата заедно спиеја; таму си играше со еден шпил карти. Картите му ги имаше направено татко му, од парчиња весник исечени во правоаголници и залепени едни за други - подарок за разделба пред да тргне кон Киев. Андреј сè уште го чекаше да се врати дома. Никој му немаше кажано да очекува нешто друго. Секогаш кога

Дете 44

ќе почувствуваше дека татко му му недостига, што беше прилично често, тој ќе ги поделише картите на подот, редејќи ги според знаци и бројки. Беше сигурен дека татко му ќе се врати дома само ако успее да победи барем во една партија. Зарем тоа не беше причината поради која му ги имаше дадено картите пред да замине? Се разбира, Андреј претпочиташе да игра со брат му, но Павел повеќе немаше време за игри. Тој секогаш беше зафатен, бидејќи ѝ помагаше на нивната мајка, а карти играа само навечер пред да легнат во кревет.

Павел влезе во собата. Андреј се насмевна во надеж дека брат му беше подготвен да одиграат една партија, но тој клекна и ги собра картите.

„Тргни ги овие. Излегуваме. Каде ти се *лаптите*?“

Разбирајќи го прашањето како наредба, Андреј се пикна под креветот и ги извади своите *лапти*: две парчиња исечени од тракторска гума и куп крпи кои врзани заедно со жица служеа како пар рачно изработени чизми. Павел му помогна цврсто да ги врзе, објаснувајќи му дека вечерта имаа шанса да јадат месо ако Андреј направеше сè што ќе му каже тој.

„Ќе се врати ли тато?“

„Нема да се врати.“

„Изгубен ли е?“

„Да, изгубен е.“

„Кој ќе ни донесе месо?“

„Самите ќе го фатиме.“

Андреј знаеше дека неговиот брат беше вешт ловец. Тој имаше заробено и фатено повеќе стаорци отколку кое било друго момче во селото. Ова беше првпат Андреј да биде поканет да го придружува на толку важна мисија.

Надвор во снегот, Андреј многу внимаваше за да не падне. Тој често се препнуваше и сопнуваше, бидејќи го гледаше светот низ замаглени очи. Единствените работи кои ги гледаше чисто беа предметите кои ги држеше блиску пред лицето. Ако некој можеше да види личност

Том Роб Смит

во далечина - кога Андреј не гледаше ништо друго, освен матна сенка - тој го припишуваше тоа на интелигенција или искуство или некој друг атрибут кој тој сè уште го немаше стекнато. Вечерва немаше намера да падне и да направи будала од себе. Вечерва планираше да го направи брат му горд. Нему ова му беше многу поважно отколку можноста да јаде месо.

Кога дојдоа до работ од шумата, Павел застапа и се наведна за подобро да ги погледне трагите од мачката во снегот.

Андреј беше воодушевен од неговата способност за пронаоѓањето на трагите. Тој восхитено клекна, гледајќи го својот брат како допира една од свежите стапки. Андреј не знаеше ништо за следење и ловење. „Овде поминала мачката?“

Павел кимна и погледна кон шумата. „Трагите се слаби и бледи.“

Имитирајќи го својот брат, Андреј ја допре едната стапка со прстот и праша: „Што значи тоа?“

„Мачката не е тешка, што значи дека ќе има помалку храна за нас. Но ако е гладна, тогаш има поголеми шанси да загризе на мамката.“

Андреј се обиде да ги апсорбира овие информации, но неговиот ум почна да талка. „Братче, кога би бил карта за играње, која карта би бил? Ас или крал, пик или срце?“

Павел воздивна, а Андреј, погоден од неговото неодобрување, почувствува дека очите почнуваат да му се полнат со солзи.

„Ми ветуваш дека повеќе нема да зборуваш ако ти одговорам?“

„Ти ветувам.“

„Нема да ја фатиме мачкава ако зборуваш и ако ја плашиш.“

„Ќе бидам тивок.“

„Јас би бил витез, џандар, оној со мечот. Сега ми вети - да не чујам ни збор.“

Дете 44

Андреј кимна. Павел стана. Тие навлегоа во шумата.

*

Одеа многу долго време - на Андреј му се чинеше дека лутаа со часови, но неговата ориентација за време, исто како и неговиот вид, не беше многу добра. Со месечевата светлина и одбивниот слој на снегот, неговиот поголем брат очигледно си имаше мака да ги следи трагите. Сега беа навлезени длабоко во шумата, многу подлабоко отколку што Андреј некогаш имаше отидено. Тој често трчаше за да држи чекор. Го болеа нозете, го болеше стомакот. Му беше ладно, беше гладен, па и покрај тоа што дома немаше храна, таму барем нозете не го болеа. Жицата што ги стегаше крпите за гумите беше разлабавена и можеше да го почувствува снегот како навлегува под неговите стапала. Не се осмелуваше да побара од брат му да застане и повторно да му ги стегне. Имаше ветено - ни збор. Знаеше дека снегот наскоро ќе се стопи, па крпите ќе се намократ и нозете ќе му отрпнат. За да не мисли на непријатната болка, тој скрши едно гранче од една фиданка и почна да го цвака внатрешниот дел од кората, мелејќи ги тврдиот дел и пилевината до густа смеса која беше груба на неговите заби и јазик. Луѓето велеа дека ваквата смеса од кора на дрво го ублажувала гладот. Тој им веруваше; беше корисно да веруваш во таа работа.

Павел одеднаш му даде знак да стои мирно. Андреј застана сред чекор, неговите заби кафени од внатрешниот прав од дрвената кора. Павел клекна. Андреј веднаш го следеше, имитирајќи го и пребарувајќи ја шумата во обид да сфати што имаше видено брат му. Тој подзамижа со очите и се обиде да ја избистри сликата од дрвјата пред себе.

Павел зјапаше во мачката, а и мачката изгледаше како да зјапаше во него со своите мали, зелени очи. Што размислуваше? Зошто не бегаше? Можеби сè уште не беше научена да се плаши од луѓето ако досега била скриена во куката на Марија. Павел го извади ножот,

Том Роб Смит

се сецна на врвот од едниот прст и со крвта ја намачка пилешката коска што му ја имаше дадено мајка му. Потоа го направи истото и со коската на Андреј, скршен череп на стаорец - и таа ја намачка со својата крв затоа што не беше сигурен дека брат му нема да писне и да ја исплаши мачката. Без да кажат збор, браќата се поделија и се упатија во спротивни правци. Немаше потреба да зборуваат, бидејќи Павел му имаше објаснето сè уште во куката. Откако доволно се раздалечија на двете страни од мачката, тие ги спуштија коските на снегот. Павел погледна во својот брат за да провери да не оплеска нешто.

Следејќи ги точните инструкции, Андреј го извади конопот од џебот. Павел веќе го имаше врзано крајот во јазол замка. Андреј требаше само да го закачи околу черепот на стаорецот. Тој го направи ова, а потоа се оддалечи најмногу што му дозволуваше конопот, легнувајќи долу на стомак и нагмечувајќи го снегот. Лежеше и чекаше. Само што сега, кога беше на земјата, тој сфати дека едвај ја гледаше сопствената мамка. Сè му беше матно пред очите. Со ненадеен страв, тој почна да се надева дека мачката ќе тргне накај брат му. Знаеше дека Павел не може да направи грешка, знаеше дека тој ќе ја фати мачката, па ќе можат да си одат дома да јадат. Неговите раце почнаа да се тресат од страв, трема и студ. Тој се обиде да ги смири. Можеше да види нешто: една црна фигура упатена накај него.

Здивот на Андреј почна да го топи снегот пред неговото лице; ладни поточиња вода почнаа да се слеваат кон него и по неговите алишта. Тој сакаше мачката да тргне во другиот правец, кон мамката на брат му, но колку повеќе матната форма се приближуваше, толку беше потешко да се негира дека мачката го имаше одбрано него. Се разбира, ако успееше да ја фати мачката, тогаш Павел ќе го сакаше, ќе играше карти со него и никогаш повеќе немаше да му се лути. Оваа помисла го задоволи, па неговото расположение веднаш се промени и прејде од

Дете 44

страв во исчекување. Да, тој планираше да биде оној кој ќе ја фати мачката. Оној кој ќе ја убие. Ќе се докаже. Што му имаше речено брат му? Тој го имаше предупредено да внимава за да не ја повлече јамката премногу рано. Знаеше дека сè ќе пропадне во вода ако ја исплаши мачката. Баш од оваа причина, а и поради фактот што тој не можеше да биде сигурен каде поточно стоеше мачката, Андреј одлучи да чека, чисто за да биде сигурен. Речиси можеше да ја избистри сликата од црното крзно и четирите нозе пред очите. Имаше намера да почека уште малку, само уште малку... Го слуша брат му како просаскува:

„Cera!“

Андреј испаничи. Тој го имаше слушнато тонот многупати претходно. Тој тон значеше дека имаше направено нешто погрешно. Повторно подзамижа со очите и виде дека мачката стоеше сред неговата јамка. Го повлече конопот. Но предоцна беше, мачката скокна и побегна. Јазолот се затвори во празно. И покрај тоа, Андреј го повлече конопот накај него во патетична надеж дека на другиот крај сепак би можело да има мачка. Во неговата рака пристигна празна врвка, а тој почувствува како лицето му се вцрвенува од срам. Преплавен од лутина, тој беше подготвен да скокне да ја брка мачката и да ја фати и да ја задави и да ѝ го смачка черепот. Но не се помести: виде дека неговиот брат продолжуваше да лежи на земја. Па така Андреј, кој имаше научено да ги следи примерите на брат му, го направи баш истото. Тој подзамижа, напрегајќи ги очите и забележувајќи дека матната фигура сега се движеше кон мамката на брат му.

Невнимателноста на мачката брзо разбуди возбуда во Павел, па тој веднаш заборави на лутината од несмасноста на брат му. Мускулите во неговиот грб се стегнаа. Мачката имаше пробано крв, па сега гладот несомнено беше посилен од претпазливоста. Тој ја гледаше додека таа запираше сред чекор, со едната шепа во вис, а очите вперени директно во него. Го задржа здивот, а неговите

Том Роб Смит

прсти се стегнаа околу конопот додека чекаше и во себе ја молеше мачката да продолжи.

Те молам. Те молам. Те молам.

Мачката се затрча нанапред, ја отвори устата и ја грабна коската. Совршено навремено, тој ја повлече врвката. Стапицата се затвори околу шепата на мачката и јазолот ја стегна предната нога. Павел скокна и го повлече конопот уште повеќе, затегајќи го јазолот. Мачката се обиде да трча, но конопот цврсто држеше. Тој ја повлече мачката кон земјата. Низ шумата одекна пиштење, како многу поголемо суштество да се бореше за својот живот, препелкајќи се во снегот, извивајќи го телото, гризејќи ја врвката. Павел се плашеше дека јазолот би можел да попусти. Конопот беше тенок, стар, млитав. Кога се обиде да ѝ се приближи, мачката почна да се повлекува и оддалечува. Тој му викна на брата си:

„Убиј ја!“

Андреј сè уште се немаше поместено, тој не сакаше да направи уште некоја грешка. Но сега добиваше инструкции. Тој скокна и се затрча нанапред, но веднаш се препна и падна со лицето во снегот. Вадејќи го носот од снегот, тој можеше да види дека мачката се влечеше и фучеше и преташе пред него. Знаеше дека ако конопот попусти, мачката ќе побегне и брат му засекогаш ќе го мрази. Павел се развика со зарипнат и бесен глас:

„Убиј ја! Убиј ја! Убиј ја!“

Андреј стана и без некаква претстава и чиста замисла за тоа што правеше, скокна нанапред и се фрли врз дивото тело. Можеби се надеваше дека неговата тежина ќе ја убие. Но сега, додека лежеше врз животното, тој можеше да почувствува дека мачката сè уште беше жива и преташе под неговиот стомак, ги гребеше вреќите кои беа зашиени една за друга како негово палто. Продолжувајќи да лежи на стомак со целата своја тежина за да не ѝ дозволи на мачката да побегне, Андреј погледна зад себе и со поглед го замоли Павел да преземе.

„Уште е жива!“

Дете 44

Павел се стрча, клекна на колена и посегна под телото на својот помал брат, но неговата рака налета директно на отворената уста на мачката. Таа го гризна. Тој нагло ја повлече раката. Игнорирајќи го крвавиот прст, тој сврте од другата страна и повторно ја пикна раката под брат му. Овој пат ја дофати опашката. Неговите прсти почнаа да се качуваат по грбот на животното. Мачката немаше како да се одбрани од овој напад.

Андреј неподвижно лежеше, чувствувајќи ја битката која се водеше под него, чувствувајќи ја раката на брат му како сè повеќе се доближува до главата на мачката. Животното знаеше дека ова значеше смрт, па почна да гризе што стигне - неговото палто, снегот - подивена од страв, страв кој Андреј можеше да го почувствува како вибрации во стомакот. Имитирајќи го брата си, Андреј извика:

„Убиј ја! Убиј ја! Убиј ја!“

Павел му го крцна вратот на животното. За момент, ниеден од нив не правеше ништо, двајцата само мирно лежеа и тешко дишеа. Павел ја спушти главата врз грбот на Андреј, неговите раце сè уште цврсто стегнати околу вратот на мачката. Најпосле, тој ги извлече рацете од под брат му и стана. Андреј не се осмелуваше да мрдне, па продолжи да лежи во снегот.

„Можеш да станеш сега.“

Тој можеше да стане сега. Можеше да застане покрај брата си. Можеше да стои гордо. Андреј немаше разочарано. Немаше доживеано неуспех. Посегна нагоре, ја прифати раката на брата си и стана. Павел немаше да може да ја фати мачката без него. Конопот ќе се скинеше. Мачката ќе побегнеше. Андреј се насмевна, а потоа почна да се смее на глас, плескајќи со рацете и играјќи во место. Никогаш во животот немаше почувствувано поголема среќа. Тие беа тим. Брат му го гушна и двајцата погледнаа надолу во својата награда: исушена мртва мачка натискана во снегот.

Сега беше неопходно да се преземат мерки на

Том Роб Смит

претпазливост за мачката да се однесе до селото незабележано. Постоеше шанса пискањето да го слушнал некој, а луѓето беа во состојба да се тепаат, да убијат за таков плен. Павел не сакаше да ризикува. Тие немаа понесено вреќа за да ја скријат мачката. Импровизирајќи, тој одлучи да ја скрие под купче дрва. Ако сретнеа некого одејќи накај дома, ќе изгледаше како да собирале дрва за огрев и никој немаше да им поставува прашања. Тој ја зеде мачката од снегот.

„Ќе ја носам под куп дрва за да не ја види никој. Но кога навистина би собирале дрва за греење, тогаш и ти би носел едно купче.“

Андреј беше импресиониран од логиката на брат му - него никогаш немаше да му текне на ова. Тој тргна да собира дрва. Со оглед на тоа што земјата беше покриена со снег, тешко беше да се најдат скршени гранки и дрвца, па тој беше присилен да копа со голи раце. По секое бурчкање во снегот, тој си ги триеше прстите едни од други и дуваше во нив. Носот почна да му тече, мрсулите му се лепеа над горната усна. Но нему тоа не му пречеше, не вечерва, не после нивниот успех, па тој почна да си потпевнува една песна што татко им обично ја пееше и продолжи да ги закопува прстите во снегот.

Забележувајќи го истиот кусок на дрвца, Павел се оддалечи од неговиот помал брат. Мораа да се разделат. На некое растојание од нив, тој виде едно паднато дрво со поткршени гранки на сите страни. Брзо тргна накај него, оставајќи ја мачката во снегот за рацете да му бидат слободни да ги крши гранките од стеблото. Тука имаше многу дрва, доволно за двајцата, па тој се разврте околу себе во потрага по Андреј. Кога ја отвори устата да го викне, тој си ги проголта зборовите. Слушна некаков звук. Нагло се сврте и погледна околу себе. Шумата беше густа, темна. Тој ги затвори очите и се сконцентрира на звукот - ритам: крц, крц, крцкање на снегот. Звучите стануваа побрзи, погласни. Низ неговото тело проструи адреналин. Ги отвори очите. Таму, во темнината, имаше

Дете 44

движење: маж, трчаше. Тој држеше дебела, тешка гранка. Чекорите му беа големи. Трчаше директно накај Павел. Ги имаше чуено како ја убиваат мачката и сега сакаше да го украде нивниот плен. Но Павел немаше намера да му го дозволи тоа: немаше намера да дозволи мајка им да прегладнува. Немаше намера да разочара како татко му. Тој почна да клоца снег врз мачката за да ја покрие.

„Ние собираме...“

Гласот на Павел секна кога човекот со трчање се проби низ дрвјата и ја крена гранката. Дури сега, кога го виде испиеното лице и дивите очи на човекот, Павел сфати дека тој не ја сакаше мачката. Тој го сакаше него.

Устата на Павел се отвори во истиот момент кога гранката се спушти надолу и го удри во главата. Тој не почувствува ништо, но беше свесен дека повеќе не стоеше. Беше на едно колено. Погледнувајќи нагоре со главата накосена на страна, тој ја почувствува крвта која му се слеваше во едното око и погледна во човекот кој ја креваше гранката за втор удар.

*

Андреј престана да потпевнува. Дали Павел викна? Тој немаше најдено доволно дрвца, дефинитивно не доволно за нивниот план, а не сакаше да биде искаран, не после претходната успешна задача. Стана и ги извади рацете од снегот. Зјапна во шумата со подзамижани очи, но не можеше да ги види дури ни најблиските дрвја, сè му беше матно пред очите.

„Павел?“

Немаше одговор. Тој повторно викна. Дали ова беше некоја игра? Не, Павел не играше игри, не повеќе. Андреј тргна во правецот каде што последен пат го имаше видено својот брат, но не можеше да види ништо. Ова беше глупаво. Тој не требаше да го бара Павел, Павел требаше да го најде него. Нешто не беше во ред. Тој викна уште еднаш, овој пат погласно. Зошто Павел не одговараше? Андреј си го избриша носот со грубиот

Том Роб Смит

ракав од палтото и се запраша дали ова беше тест. Се запраша што би направил брат му во оваа ситуација. Тој би ги следел трагите во снегот. Андреј ги пушти собраниите гранки и клекна, пребарувајќи ја земјата на раце и колена. Ги најде сопствените стапки и ги следеше до местото каде што се поделија со брат му. Горд на себе, се префрли на стапките на брат му. Тој не можеше да ги гледа трагите стоејќи, па продолжи да се движи вака со ползење како куче кое брка миризба.

Стигна до едно паднато дрво. Наоколу имаше скршени, расфрлени гранки, стапки на сите страни - дел од нив големи и длабоки. Снегот беше црвен. Андреј ја наполни раката, ја стегна грутката меѓу прстите и го гледаше снегот како се претвора во крв.

„Павел!“

Не престана да вреска сè додека грлото не почна да го боли, сè додека не снеса глас. Цимолејќи, тој сакаше да му каже на брат му дека можеше да го земе и неговиот дел од мачката. Тој сакаше само Павел да се врати. Но залудно. Брат му го имаше оставено. И тој сега беше сам.

★

Оксана имаше скриено мало кесиче со пченкарно брашно, штир и суви лушпи од компир зад циглите на печката. За време на инспекциите, таа секогаш го одржуваше малиот оган запален. Контролорите кои доаѓаа да проверат да не има скриена пченица никогаш не погледнуваа зад пламенот. Тие не ѝ веруваа - зошто таа беше жива кога другите беа болни, како самото тоа да си жив да беше злосторство. Но тие не можеа да најдат храна во нејзината куќа, не можеа да ја обележат како кулак, богат селанец. Наместо веднаш да ја погубат, тие ја оставаа да умре сама. Таа веќе имаше научено дека не можеше да ги победи со сила. Пред неколку години, таа имаше организирано бунт во селото откако беше најавено дека мажите се на пат да ја земат црковната камбана. Сакаа да ја стопат. Таа и четири други жени се

Дете 44

заклучија во црквата и без престан ја тресеа камбаната, одбивајќи да им дозволат да ја земат. Оксана врескаше дека камбаната му припаѓа на Бога. Можеше да биде застрелана тој ден, но човекот кој беше одговорен за собирањето одлучи да ги поштеди жените. Откако ја скрши вратата, тој им рече дека единствената наредба која ја добил била да ја собере камбаната, објаснувајќи дека металот бил неопходен за индустријалната револуција на државата. Како одговор на тоа, таа плукна на земјата. Кога Државата почна да им ја зема храната на селаните, расправајќи се дека таа ѝ припаѓала на земјата, а не ним, Оксана си ја имаше научено својата лекција. Наместо сила, таа глумеше послушност, чувајќи го својот отпор како тајна.

Вечерва семејството го чекаше гозба. Таа стопи неколку грутки снег, ја стави водата да се вари и малку ја згусна со пченкарното брашно. Потоа ги додаде преостанатите коски од шишето. Имаше намера да ги здроби откако ќе се сварат. Се разбира дека избрзуваше малку. Павел сè уште не беше вратен со мачката. Но таа чувствуваше дека ќе успее да ја фати. Господ ја имаше препуштено на маки и немаштија, но тој исто така ѝ имаше дадено син за да ѝ помага. Во секој случај, таа си вети дека нема да се налути дури и ако тој не го фати животното. Шумата беше голема, мачката мала, а лутината и гневот само залудно трошење на енергија. Дури и додека се обидуваше да се подготви за разочарување, таа не можеше да не се развесели од помислата дека постоеше шанса да јадат месо и чорба од компир.

Одеднаш, Андреј се појави на вратата со дрсканици на лицето, снег на палтото и нос размачкан со мрсули и крв. *Лантите* му беа целосно распаднати, а прстите голи. Оксана се стрча накај него.

„Каде е брат ти?“

„Ме остави.“

Андреј почна да плаче. Тој не знаеше каде е брат му. Тој не разбираше што се беше случило. Не можеше да

Том Роб Смит

објасни. Знаеше дека мајка му ќе го мрази. Тој знаеше дека сè ќе се смета за негова вина и покрај тоа што имаше направено сè како што треба, и покрај тоа што брат му беше оној кој го имаше оставено него.

Оксана остана без здив. Таа го тргна Андреј настрана и истрча од куќата за да ја пребара шумата. Од Павел немаше ни трага, ни глас. Можеби имаше паднато некаде, можеби се имаше повредено. Можеби му требаше помош. Таа повторно се врати во куќата со трчање, очајна за одговори од Андреј, но тој стоеше до чорбата со лажица во устата. Фатен на дело, тој засрамено погледна во мајка си, а од устата му се слизна малку од течноста. Преплавена од лутина - лутина поради нејзиниот мртов сопруг, нејзиниот исчезнат син - таа се стрча нанапред, го турна Андреј на земја и му ја пикна дрвената лажица во грлото.

„Кога ќе ти ја извадам лажицава од уста, веднаш да си ми кажал што се случи.“

Но кога ја извади лажицата, тој не можеше да направи ништо друго, освен да кашла. Збесната, таа повторно му ја пикна лажицата во грлото.

„Бескорисно, несмасно, глупаво момче. Каде е син ми? Каде е?“

Таа повторно ја извади лажицата, но тој плачеше и се гушеше. Не можеше да зборува. Андреј продолжуваше да плаче и да кашла, па таа го удри, почна да треска со рацете по неговите мали гради. Престана дури кога чорбата почна да врие и да претекува. Таа стана и ја тргна од огнот.

Андреј цимолеше на подот. Оксана погледна надолу во него, а нејзината лутина почна да омекнува. Тој беше толку мал. Толку многу си го сакаше постариот брат. Таа клекна, го зеде во раце и го седна на една столица. Го замота своето ќебе околу него и му стави една чинија чорба, даржлива количина многу поголема отколку што имаше добиено некогаш претходно. Се обиде да го храни, но тој не сакаше да ја отвори устата. Не ѝ веруваше.

Дете 44

Таа му ја понуди лажицата за да јаде сам. Тој престана да плаче и почна да јаде. Ја изеде чорбата. Таа повторно му ја наполни чинијата. Му кажа да јаде полека. Тој ја игнорираше и повторно ја испразни чинијата. Многу тивко, таа повторно го праша што се случи во шумата и слушаше додека тој ѝ објаснуваше за крвта во снегот, расфрлените гранки, исчезнувањето и големите стапки. Таа ги затвори очите.

„Брат ти е мртов. Го зеле за храна. Разбираш ли? Исто како што вие сте ја ловеле таа мачка, некој ве ловел вас. Ме разбираш ли?“

Андреј молчеше и зјапаше во солзите на мајка му. Вистината беше дека не разбираше. Ја гледаше додека таа стануваше и ја напушташе куќата. Кога го слушна нејзиниот глас, тој се стрча кон вратата.

Оксана беше на колена во снегот, зјапаше во полната месечина. „Те молам, Господе, врати ми го синот.“

Сега само Господ можеше да го врати дома. Барањето не беше премногу големо. Дали Господ имаше толку слабо помнење? Таа го имаше ризикувано сопствениот живот за да ја спаси неговата камбана. Сè што бараше за возврат беше нејзиниот син, нејзината причина за живот.

Дел од соседите се појавија на вратите од нивните куќи. Тие зјапаа во Оксана. Ги слушаа нејзините лелеци. Но во оваа болка немаше ништо многу невообичаено, па тие не гледаа долго.

ДВАЕСЕТ ГОДИНИ ПОДОЦНА